

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Виолета Михова Йотова, дмн

Ръководител на Катедра „Педиатрия”

Факултет по Медицина

МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов”, Варна

Относно: Конкурс за академична длъжност „Доцент”, в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, специалност „Ендокринология” към МУ Варна, Факултет Медицина, Втора катедра по вътрешни болести/УС Ендокринология и Клиника по ендокринология и болести на обмяната към УМБАЛ „Света Марина” – Варна, съгласно обява в Държавен вестник бр.30 от 08.04.2025г.

I. СВЕДЕНИЯ ЗА ПРОЦЕДУРАТА

На основания Заповед № Р-109-259/06.06.2025 г. на Ректора на МУ – Варна и с решение на Научното жури (Протокол № 1/17.06.2025 г.) съм определена да изготвя рецензия относно конкурса за АД „Доцент” към МУ – Варна и УМБАЛ „Света Марина” – Варна по специалност „Ендокринология”.

Конкурсът е обявен в ДВ, бр 30/08.04.25 г. Той е съобразен със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му в Медицински университет – Варна.

На основание на по-горе посочените законови документи са спазени всички процедурни изисквания по обявяване на конкурса, срока за подаване на документи и избора на Научно жури.

Документи за кандидатстване в конкурса е подал документи от д-р Сави Риналдиев Шишков, доктор. За конкурса кандидатът е представил всички необходими документи съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника на Медицински университет - Варна за неговото прилагане.

II. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ

Д-р Сави Риналдиев Шишков придобива магистърска степен по „Медицина“ в Медицински университет – Варна през 2017 г. и магистърска степен по здравен мениджмънт през 2021 г.

От 2018 г. д-р Шишков е асистент във Втора катедра по вътрешни болести, учебен сектор (УС) „Ендокринология“, като през същата година е зачислен и като редовен докторант. През 2023 г. защитава дисертационен труд на тема „Андрогенни нива при мъже с остър и хроничен коронарен синдром“ за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“.

Трудовият път на кандидата започва от 2017 г., когато е зачислен като специализант в клиниката по „Ендокринология и болести на обмяната“. През 2021 г. придобива същата специалност. По време на трудовия си стаж участва активно в клиничната работа, участва в мултидисциплинарни обсъждания и комисии.

Д-р Сави Шишков участва в различни научни форуми (конгреси, конференции и семинари), където е изнесъл поредица от доклади в областта на ендокринологията.

От 2021 г. до момента е провел и редица допълнителни квалификации (курс по високо-специализирана дейност (ВСД) за ехография на шийна област, курс „Euroripit“ 2023 г.). През 2021 г. е взел участие и в международна програма за мобилност на европейската мрежа за редки ендокринни болести Endo-ERN със специализация в Университетски медицински център Лайден, Холандия.

Д-р Сави Шишков членува в на Българското дружество по ендокринология, Европейското дружество по ендокринология и Европейската невроендокринна асоциация.

Д-р Шишков владее писмено и говоримо английски и немски езици.

III. НАУЧНА ДЕЙНОСТ

Количествени показатели

Кандидатът участва в конкурса с общ брой от 19 научни публикации. Извън тях свързани с дисертационния труд са 3 бр. и 1 бр. над минималните наукометрични изисквания.

Разпределение на научните трудове по вид:

Хабилитационен труд – 1 бр.

Дисертационен труд – 1 бр.

Монографии, учебници, помагала – 2 бр.

Публикации в списания и сборници – 19 бр.

Разпределение на научните трудове по език на издаване:

Публикации на български език – 13 бр.

Публикации на чужд език (английски) – 10 бр.

Разпределение на научните трудове по авторство:

Като самостоятелен автор – 4 бр.

В съавторство 19 бр., от които като:

първи автор – в 11 бр. публикации

втори автор – в 1 бр. публикации

трети автор – в 6 публикации

четвърти автор – в 1 бр. публикация

Д-р Шишков представя и 1 пълнотекстова публикация в научно списание, извън минималните наукометрични изисквания за заемане на АД „доцент“

Наукометрични показатели:

Публикации в реферирани списания: 8

Публикации в нереферирани списания: 11

Статии с импакт фактор: 1

Цитирания: 13

Хирш индекс: 3

Книги: 1

Монографии: 1

Дисертационен труд: 1

Глава от учебник: 1

Качествени показатели

Една от основните насоки на представената научно-изследователската работа е свързана с връзката между сърдечно-съдовите заболявания и гонадната функция у мъжа, в аспект допълване на досега известната констелация от симптоми като рискови оглед лечение и профилактика на исхемичната болест на сърцето (ИБС).

Друг основен аспект от научната дейност на кандидата е „транзишъна“, т.е. възрастовият преход между юношество и зрялост на засегнатите от някои редки

ендокринни заболявания (хипопитуитаризъм, вродена надбъбречна хиперплазия, синдром на Prader-Willi и др.) в аспект терапевтично и организационно поведение.

Изследвани са също проблеми, свързани с влиянието на някои ендокринни разстройства върху психичните състояния, влиянието на диабета върху развитието на фетуса, както и морфологичните промени при диабетна ретинопатия.

Разделът *психосоматика* допълва идеята за комплексен подход при лечението и в контекста на ендокринните заболявания - основен проблем в представената научна и научно-практическата работа.

В контекста на изследователската работа са представени редки клинични случаи, които от една страна илюстрират научната работа, а от друга имат дидактична и учебна стойност.

IV. НАУЧНИ ПРИНОСИ

Според представената справка за научните приноси, същите могат да бъдат обобщени в шест тематични направления, както следва:

1. Андрогени при сърдечно-съдови заболявания
2. Редки ендокринни заболявания и възрастов преход
3. Диагностика и лечение при щитовидни заболявания
4. Захарен диабет
5. Психосоматика
6. Научна дейност с директно приложение в учебния процес

Научните приноси на кандидата по направленията могат да бъдат обобщени по следния начин:

По направление 1: Андрогени при сърдечно-съдови заболявания

Изследователската работа е съсредоточена върху гонадната функция при мъже с атеросклеротични сърдечно-съдови заболявания. Тя е представена в дисертационен труд (A1), „Книга на базата на защитения дисертационен труд“ (Г6) и седем научни публикации (Г7.7, Г7.8, Г8.5, Г8.7; от представените за ОНС „Доктор“ - Г8.1–Г8.3, 2 в реферирани и 5 в нереферирани списания).

Актуалността на темата произтича от недостатъчната обяснителна стойност на класическите рискови фактори за ИБС, което налага търсене на нови патогенетични механизми. По-конкретно, научните приноси са:

Свързани с дисертационния труд – научно-практически приноси:

1. За пръв път е изследвана зависимост между DHEA-S и гломерулната филтрация при пациенти с остър коронарен синдром (ОКС).
2. Анализирано е съотношението кортизол/DHEA-S при ОКС.
3. Описани са различия в съотношението общ тестостерон/LH при пациенти със и без диабет.
4. Верифицирани са допълнителни рискови характеристики при остър коронарен синдром (ОКС).

Потвърдителни приноси:

1. Потвърдена е асоциацията между DHEA-S, коронарна болест и диабет.
2. Потвърдена е динамиката на общия тестостерон след настъпване на ОКС.
3. Установена е по-висока честота на хипотестостеронемия при ОКС спрямо контроли.

В „Книгата“ (Г6) са направени допълнителни анализи и дискусии върху гонадната функция и СС заболяванията, включително ползите и рисковете от тестостерон-заместителна терапия при кардиологични пациенти.

Публикации Г7.7 и Г8.3 разглеждат честотата на хипогонадизма и съотношението тестостерон/естрадиол при ОКС – област с оскъдни и противоречиви данни. Г8.7 идентифицира свободния тестостерон като маркер, асоцииран със сърдечно-съдовия риск (GRACE) и миокардната некроза (тропонин). Публикациите Г8.1 и Г8.2, представени за ОНС „Доктор“, анализират ролята на DHEA-S в контекста на коронарната патология и биологичните ефекти на неговите метаболити.

Публикация Г8.1 разглежда хипогонадизма в контекста на ИБС и обсъжда ефектите от тестостерон-заместително лечение. Г7.8 обобщава механизмите и лечението на гонадната и сексуалната дисфункция при хронично бъбречно заболяване на базата на литературен обзор.

По направление 2: Редки ендокринни заболявания и възрастов преход.

В направлението са включени монография (В3), четири реферирани публикации (Г7.2, Г7.3, Г7.4, Г7.5), две нереферирани (Г8.1, Г8.3 и №1 извън минималните наукометрични изисквания), както и доклади на национални конференции.

Монографията въвежда за първи път в българската литература понятието „организиран преход“ – систематичен процес по прехвърляне на пациенти от детски към възрастни ендокринни грижи. Представен е обзор на международния опит и скали за оценка на готовността за преход при пациенти с хронични ендокринни състояния. Освен това е предложен алгоритми за комплексен медицински и психосоциален преход, наред с практически препоръки.

Публикациите в направление разглеждат ключови аспекти на прехода при редки ендокринни заболявания. Международно анкетно проучване (Г7.2, Г7.4) сред 30 експертни центъра очертава трудностите при структуриране на прехода, особено при хипофизни заболявания. Разработен е и е апробиран собствен въпросник за оценка на готовността за преход (Г8.3). В Г7.5 е обобщен петгодишен клиничен опит, оценяващ ефективността на проследяване в юношеска възраст. Публикация Г7.3 потвърждава ползите от ранно лечение с растежен хормон при синдром на Prader-Willi. Описан е и рядък клиничен случай на „изгаснала“ акромегалия (№1 извън минималните изисквания), илюстриращ диагностични и терапевтични предизвикателства.

По направление 3: Щитовидна патология

Докладите в направление 3 (Г7.6, Г8.6) разглеждат клинични случаи, свързани с диагностични предизвикателства при тиреоидна патология. Обсъжда се ролята на TSI и TRAb в диагностиката и проследяването на Базедова болест, включително случаите на превключване между различни типове антитела, което затруднява лечението. Представен е и рядък случай на интратиреоиден В-клетъчен лимфом (Г7.7), акцентиращ върху необходимостта от внимателна диференциална диагноза и дългосрочно проследяване. Най-общо приносите от проучванията в това направление са: принос в диференциалната диагноза на лезии на щитовидната жлеза; представяне на комплексна терапевтична стратегия при автоимунни заболявания.

По направление 4: Захарен диабет

Публикациите в това направление (Г7.1, Г8.2) разглеждат усложненията на захарния диабет – диабетната ретинопатия и ефектите върху фетуса при майчин диабет. Представени са характерни хистоморфологични промени в ретината, които могат да подпомогнат посмъртната диагноза на диабет, както и хистологични данни при диабетна фетопатия, насочващи към нуждата от разширени диагностични критерии. Случаите илюстрират персонализиран подход към диагностиката и обучението в областта на диабета, с принос в практиката и преподаването.

Най-общо приносите от проучванията в това направление са с практико-приложен характер: подобрена методология за диагностика на диабетната ретинопатия и въвеждане на персонализиран подход за проследяване на диагностика на диабетната фетопатии.

По направление 5: Психосоматика

По направление 4 – психосоматика е представена глава (Г9.1) от учебно ръководство. Изследвани са психиатричните прояви, най-често с депресивен характер,

при някои ендокринни заболявания. По този начин се дават насоки за изграждане на комплексен поглед и съответно терапевтичен подход при пациенти с тези заболявания.

По направление 6: Научна дейност с директно приложение в учебния процес

Проблемите, разгледани в предходните направления, са тясно свързани с учебната дейност на студенти, специализанти и лекари от различни специалности. В учебното ръководство (Г9.1) е направен систематичен литературен анализ, включващ както класически, така и редки прояви на соматични заболявания с цел предотвратяване на диагностични грешки. Клиничните случаи от публикации (Г7.1, Г7.6, Г8.2, Г8.6) са използвани за обучителни цели, като подчертават значими диагностични предизвикателства. Публикация Г8.4 представя методика за оптична корекция при ендоскопия, с потенциал за приложение в различни медицински области.

Основните приноси са: Интегриране на научни данни в лекции и семинари; Разработен модел за ендоскопска оптична корекция; Създаване на обучителни материали за специализанти по ендокринология, кардиология и вътрешни болести.

V. УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Общият трудов преподавателски стаж на д-р Сави Шишков е 7 г. и 1 месец, от тях 5 години и 4 месеца като асистент и 1 година и 8 месеца като главен асистент.

Учебната дейност на кандидата включва пълен курс на упражнения по ендокринология за специалност медицина, българоезично и англоезично обучение, както и частичен лекционен курс на студенти англоезично обучение, специалност медицина на теми, свързани със захарния диабет. Учебната натовареност включва лекции и упражнения за специалностите „Акушерка“ и „Медицинска козметика“.

Д-р Шишков взема участие в семестриални и държавни изпити на студенти българоезично и англоезично обучение, както и в съставянето на тестови въпроси за семестриални и държавни изпити по вътрешно болести за специалност медицина.

Д-р Сави Шишков се включва активно в следдипломното обучение на специализанти по ендокринология, като води обучителни семинари в рамките на основни теоретични курсове. Разработва и създава обучителни материали, включително презентации, видеоуроци и казуси за клинично обучение, предназначени за специализанти по ендокринология и вътрешни болести. Участва в заснемането на обучителни видеа, подпомагащи практическото обучение на студентите и специализантите. Кандидатът е съавтор в ръководство по психиатрия за студенти по медицина, както и в няколко научни публикации с пряко приложение в преподавателската практика. Тези научни публикации допринасят пряко в интегрирането на мултидисциплинарен подход в обучението. Обучителната му дейност е тясно свързана с научната, като акцентът е върху прилагане на иновативни и интердисциплинарни подходи с цел осъвременяване и повишаване ефективността на медицинското образование.

Кандидатът представя следната учебна натовареност: за учебната 2019/20 г. – 336 учебни часа упражнения; за 2020/21 г. – 206 учебни часа; за 2021/22 г. – 171 учебни часа, за 2022/23 г. – 203 учебни часа, 5 от които лекционни занятия; за 2023/24г. – 231 учебни часа, 11 от които в рамките на лекционния курс.

Годишната учебна натовареност на кандидата отговаря и надхвърля приетия в Университета норматив за преподавателска заетост.

VI. УЧАСТИЕ В ПРОЕКТИ

За период от 2018 до 2025 г. кандидатът е участвал и в два проекта по фонд „Наука“: Проект номер 19017, финансиран по „Фонд Наука“ на тема: "Динамика в серумни нива на мъжки полови стероиди при мъже след остър коронарен синдром" с научен ръководител доц. д-р А. Ангелов, д.м. Описаният проект е завършил със защита на дисертационен труд. Към момента д-р Шишков е участник в друг проект на в рамките на конкурсна сесия 2019 г. на тема: "Костно здраве и фрактурен риск при мъже в зависимост от андрогенния статус", с ръководител Доц. д-р М. Сидерова, д.м.

VII. ЛЕЧЕБНА ДЕЙНОСТ

Д-р Шишков е изграден ендокринолог, притежаващ необходимите умения за прилагане на всички основни и съвременни високоспециализирани лечебно-диагностични методи и техники. Клиничния си опит придобива в УМБАЛ „Св. Марина“ Варна и усъвършенства по време на специализацията си в Лайден. Практическите му умения са свързани и със съвместната му работа с групата по детска ендокринология към Първа детска клиника като основен представител на Клиниката по ендокринология в мултидисциплинарния екип за организиране на преход. Това е предпоставка за научната му дейност, свързана с много актуалната научна и научно-практическа тематика за транзишна на пациенти от педиатрична грижа към грижи в клиника за възрастни.

За краткия си клиничен стаж, кандидатът не само е покрил всички възможни клинични нива с времето, но притежава и богата допълнителна квалификация, придобита чрез специализации и курсове в утвърдени международни и национални центрове. Сред тях се откроява специализация в Университетския медицински център в Лайден, Холандия, с фокус върху лечението с растежен хормон и прехода на пациенти от детска към възрастова медицинска грижа — област с нарастващо значение в съвременната ендокринология. През 2023 г. е преминал курс по ехография на шия (ВСД „Ехография на шия“) и международният обучителен курс “Eugorix”, посветен на патологията на хипофизата. Към това са приложени и сертификати от участия в онлайн обучения и уебинари, посещения на конференции и практически семинари, демонстриращи устойчив ангажимент към продължаващото обучение.

Всички тези дейности подчертават задълбочената клинична експертиза на кандидата и способността му да работи ефективно в интердисциплинарна среда с висока отговорност към пациенти със сложни терапевтични нужди. Благодарение на преминаването на множество специализирани квалификационни курсове и специализации, той е успял да усъвършенства и развие на високо ниво своите диагностични, консултативни и терапевтични умения в тази област. Проявява вкус към новостите в терапевтичната грижа и е отворен към медицинския научен и клиничен прогрес в световен аспект, които му гарантират бъдещ успех извън пределите на МУ-Варна.

Единствената ми критична забележка е недостатъчната публикационна активност на д-р Шишков към момента, което със сигурност ще се промени в близкото бъдеще.

VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Съгласно представените материали от кандидата д-р Сави Риналдиев Шишков, доктор, считам, че те отговарят на минималните национални изисквания, посочени в Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника на Медицински Университет – Варна.

Актуалността и значимостта на представените научни трудове, неговите клиничен и преподавателски опит са основание да дам положителна оценка за заемането на д-р Сави Шишков на академична длъжност „Доцент“ по научна специалност „Ендокринология“, професионално направление 7.1 Медицина, в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт към Факултет Медицина, за нуждите на Втора катедра по вътрешни болести, Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Предлагам на почитаемите членове на Научното Жури да гласуват положително за заемане на академичната длъжност „Доцент“ от д-р Сави Риналдиев Шишков, доктор, в настоящия конкурс.

05.08.2025 г.

Подпис.....

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

/проф. д-р В. Йотова/

